

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ЦЕНТЪР ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ
СОФИЯ – ОБЛАСТ

Съгласно заповед № РД-08-39 от 08.03.22 на омбудсмана на Република България, екип в състав: д-р Мариана Патрикова, Бойчо Арnaudов, Ивелина Велкова, Павел Иванов и Христина Рангелова извърши проверка на 09.03.2022 г., в гореуказания обект.

Съгласно чл. 28в от Закона за омбудсмана, екипът действа като Национален превантивен механизъм (НПМ) с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон.

Целта на проверката е свързана с наблюдение на изпълнението на дадена препоръка от омбудсмана на Р. България към Министерство на здравеопазването (МЗ), направена през 2017 г. за преместване и преустрояване на ЦПЗ София – област с цел да се осигурят нормални битови условия за живот на пациентите и да се преустанови поставянето им в условия на нечовешко и унижително отношение или отнасяне.

ЦЕНТЪР ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ СОФИЯ – ОБЛАСТ

Условия на живот

При извършеното посещение на Центъра за психично здраве (ЦПЗ) София – област екипът на НПМ констатира, че дадената препоръка на омбудсмана към Министерство на здравеопазването **не е изпълнена**. Служителите на ЦПЗ продължават да работят с настанените пациенти в морално остаряла материалната база, която не съответства на изискванията за лечебно заведение и поставя пациентите в нечовешки условия, недопустими за съвременните норми на живот.

Бараци - павилионен тип, в които са настанени пациенти

Към настоящия момент ЦПЗ разполага с три сгради/бараки - павилионен тип на застрояване. Две от тях са в изключително лошо състояние и застрашават сигурността и живота на пациентите. Може да се каже, че през своята дългогодишна одитна дейност омбудсманът като НППМ не е виждал лечебно заведение с по-лоши битови условия за живот на пациенти.

В едната сграда (тип жилищен контейнер, сглобен след пожар в края 2019 г.) е разкрит Консултативно - диагностичния блок, състоящ се от: дневен стационар с 50 места; кабинет спешни състояния; приемно - консултативни кабинети и спешна психиатрична помощ; съдебно - психиатричен кабинет; кабинет по клинична - психология, рехабилитация и ресоциализация; регистратура и административно звено на лечебното заведение. Недостатъчната площ на сградата - контейнер не позволява разкриването на всички кабинети, необходими за дейността на лечебното заведение, което налага ползването на един кабинет от няколко специалисти, а пациентите са принудени да изчакват навън.

Консултативно - диагностичният блок

В останалите две сгради - бараки е стационарният блок с общо 60 легла, състоящ се от отделение с режим на достъп "отворен" - 16 легла и отделение с режим на достъп „затворен“ - 44 легла. В повечето от болничните стаи броят на леглата е повече от нормативно допустимия, като пациентите нямат обособено лично пространство, а достъпът до леглата им е силно затруднен. Подовата настилка е с изпочупени и захабени полички, а в един от общите коридори има пропадне в следствие на наводнение. В същата барака през изминалата 2021 година е паднал таванът на една от болничните стаи. Това е наложило частичен спешен ремонт и в момента се използват метални подпори и планки за укрепване на стените и тавана.

Пренаселени помещения с ограничена светлина и силно затруднен достъп на пациентите до леглата

Подовата настилка в тесните коридорите е захабена с пропаднали и изпочупени плочки

Паднали тавани в помещенията на пациентите

Метални подпори и планки укрепват стените и тавана

Врата към помещение

Общите коридори са тесни, мрачни, със захабени стени и струпани маси, на които се хранят пациентите. В кашони на земята са поставени книги за четене от пациентите. Прозорците са мръсни и със стара дограма, което допълнително влошава осветеността в помещенията. Санитарните възли и баните са общи и са в лошо състояние, като в една от тоалетните имаше и спукана тръба с течаща вода. С метална решетка в коридора на

отделението с режим на достъп „затворен“ се отделят мъжките от женските легла. В това отделение леглата са стари, очукани, с износени и отпуснати пружини. Пред отделението с режим на достъп „затворен“ е заградено малко пространство за разходка на пациентите с една масичка в него. То граничи с порутена и вече не функционираща сграда за трудотерапия, а зад нея се намира оживено шосе и река.

Общи санитарни възли и тоалетни в лошо състояние

При тези лоши условия в ЦПЗ се лекуват много лица с тежки психични заболявания. Лечебното заведение постоянно работи при запълнен капацитет, като към момента на проверката на екипа на НПМ в ЦПЗ има само 2 свободни легла, а в периода от 01.01.22 г. до 28.02.22г. са преминали 126 лица на доброволно лечение, 22 лица на принудително лечение и 16 на задължително лечение. В книгата за фиксация от началото на годината са вписани/фиксиран 45 пациенти. В ЦПЗ има 161 места за Метадон - поддържаща програма и ТЕЛК, който след пожара работи на територията на УМБАЛ Света Анна - София АД.

Пациентите са обезпечени с необходимите медикаменти, осигурена е възможност за провеждане на консултации и медико - диагностични изследвания за придружаващите заболявания (налични са сключени договори с УМБАЛ Света Анна - София АД за скенер и ЯМР, с УМБАЛ Александровска ЕАД за електроконвулсивна терапия, с МДЦ ИСУЛ - Царица Йоанна ЕООД за медицински услуги). Пациентите се лекуват при режим на Информирано съгласие. Изхранването е на принцип – доставка на храна от външен доставчик - кетъринг.

При тези неблагоприятни условия работи и персонала на ЦПЗ с обща численост 57 служители както следва: 9 лекари, 17 медицински сестри (налични са свободни щатни бройки), 16 санитарни (отново са налични свободни бр.), 3 психолози и др. персонал. Нощната смяната се поема от една медицинска сестра, двама санитарни и лекар на повикване. В тази връзка омбудсманът като НПМ препоръчва на управителя на лечебното заведение да се назначи нощен пазач, за гарантиране на сигурността на пациентите и персонала (да се има предвид избухналият пожар през 2019 г. както и бягство на пациенти).

Изисканите и предоставени документи от ръководството на ЦПЗ, във връзка с целта на проверката, показват, че ЦПЗ - София област не може да бъде преместен, въпреки стартиралата процедура със заповед № РД-11-58/2020 г. на министъра на здравеопазването за стартиране на обществена поръчка с предмет „Проектиране, основен ремонт и преустройство на сграда, която се намира в двора на центъра с идентификатор 68134,514,415,1“, поради недостатъчно финансиране от МЗ.

От 06.08.2021 г. между МЗ и ЦПЗ – София област има подписан договор за предоставяне на целева субсидия за капиталови разходи на държавни лечебни заведения в размер на 300 0000 лв. (три милиона лева) за проектиране, основен ремонт и преустройство на сграда, с идентификатор 68134,514,415,1. От 24.11.2021 г. с допълнително споразумение, субсидията е намалена на 1000000 лв. (един милион лева), като това изменение на договора и намаляване на целевата субсидията от страна на МЗ е блокирало възможностите за обявяване на обществена поръчка и извършване на проектиране, основен ремонт и преустройство на сградата, в която трябва да бъде преместен ЦПЗ.

В тази връзка омбудсманът като НППМ подчертава, че през годините са получавани множество жалби от граждани за условията и състоянието на ЦПЗ, излъчвани са и медицински предавания по същата тема, без реален резултат и промяна. ЦПЗ София - област фигурира и в доклада на Европейската психиатрична асоциация от 2018 г. за актуалното състояние на психиатричната помощ в Р. България, като са дадени и препоръки за извършване на необходимите реформи в сектора.

Омбудсманът като НППМ напомня, че съгласно чл. 16, ал.1 на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (Конвенцията): „Всяка държава - страна по конвенцията, се задължава да предотвратява на териториите под нейна юрисдикция други прояви на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, които не влизат в определението за изтезание, съдържащо се в чл. 1, когато те са извършени от държавен служител или друго официално действащо лице или по негово подстрекателство, или с негово явно или мълчаливо съгласие.

Като омбудсман на Република България, в изпълнение на функциите си на Национален превантивен механизъм по смисъла и в съответствие с Факултативния протокол към Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, приет на 18 декември 2002 г., изразявам становище, че подобно отношение от страна на държавни институции към лица с психични заболявания може да се квалифицира като жестоко, нечовешко и унижително по смисъла на Конвенцията.

В тази връзка и на основание чл. 19, ал.1, т. 4 от Закона за омбудсмана препоръчвам МЗ незабавно да актуализира и отпусне необходимите финансови средства по договора между МЗ и ЦПЗ – София област за проектиране, основен ремонт и преустройство на сграда с идентификатор 68134,514,415,1.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На министъра на здравеопазването:

Министерство на здравеопазването незабавно да актуализира и отпусне необходимите финансови средства по договора между МЗ и ЦПЗ – София област за проектиране, основен ремонт и преустройство на сграда с идентификатор 68134,514,415,1.

2. На управителя на лечебното заведение:

Да бъде назначен нощен пазач, за гарантиране на сигурността на пациентите и персонала в ЦПЗ – София област.